

Hänvisning

Kommunerna
Kommunernas socialtjänst

Kontaktperson
Dan Sundqvist

Ärende

Förtydligande gällande landskapslagen om främjande av integration och kommunernas socialtjänst

Syftet med landskapslagen (2012:74) om främjande av integration är att stödja och främja invandrades integration och invandrades möjligheter att aktivt delta i samhället samt stödja och främja invandrades utbildning och sysselsättning. Åtgärder och tjänster som främjar och stöder integrationen såsom undervisning i svenska och information om samhället, kulturen och möjligheterna till sysselsättning och utbildning bör erbjudas invandrare speciellt då de är nyinflyttade. Lagens syfte är dessutom att främja jämlikhet och likabehandling samt en positiv växelverkan mellan olika befolkningsgrupper.

Kommunen ansvarar för att de kommunala tjänsterna lämpar sig för invandrare. Åtgärder och tjänster som avses i integrationslagstiftningen, ska ordnas så att de till innehåll och omfattning tillgodoser behovet i kommunen. Kommunen ansvarar för att den egna personalen har kompetens i integrationsfrågor och att deras kunskaper utvecklas. Åtgärder och tjänster avsedda för invandrare kan också ordnas i samarbete mellan kommunerna, vilka i så fall bör fastställas i det kommunala integrationsfrämjande programmet.

Enligt 26 § i landskapslagen om främjande av integration ska kommunfullmäktige se över och anta ett kommunalt integrationsfrämjande program åtminstone vart fjärde år. Fullmäktige fattar beslut om hur den egna kommunens integrationspolitik ska utformas för att uppfylla de lagstadgade kraven samt huruvida kommunen vill skriva in några åtaganden utöver dessa. Då avsikten med programmet är att fungera som ett centralt verktyg för att påverka innehållet i kommunens integrationspolitik ska programmet också kopplas till den kommunala budgeten och uppföljningen. Rekommendationen är att programmet tydliggör vilken kommunal aktör som är ansvarig för respektive del. Ålands landskapsregering rekommenderar, med hänvisning till 26 § 2 mom. i landskapslagen om främjande av integration, att kommunerna ger KST i uppdrag att delta i utarbetandet av kommunala

integrationsprogram. KST skulle med fördel kunna skriva ett eget avsnitt om vilka integrationsfrämjande åtgärder och tjänster som erbjuds för klienter i behov av socialvård. Kommunerna har möjlighet att påföra KST icke-lagstadgade uppgifter genom ändring av grundavtalet.

I landskapslagen om främjande av integration framgår att det integrationsfrämjande arbetet är sektoröverskridande och ska ske inom basservicen och som andra åtgärder inom den kommunala regin. Tillämpningsanvisningarna¹ förtydligar att de integrationsfrämjande åtagandena och tjänsterna avser barnomsorg, grundskola, socialservice och annan kommunal service som regleras i lag. Vidare lyfts att invandrare utöver basservicen behöver integrationsfrämjande åtgärder främst i anknytning till språk och samhällsintroducerande undervisning.

Kommunernas socialtjänst (landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst), under vilken största delen av socialvården ligger, inledde sin verksamhet 1.1.2021 vilket innebär att socialvården, med undantag för äldreomsorgen, samordnats för hela Åland. Barnomsorgen ligger fr.o.m. 1.1.2021 under utbildningsväsendet och regleras i landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Även i denna landskapslag lyfts frågor som berör integration och främjande av delaktighet. Kommunernas socialtjänst är ett tvingande kommunalförbund och dess uppdrag utgår från den socialrättsliga lagstiftningen. Med integrationsarbete som nämns i förarbetena till KST-lagen avses alltså det stöd/den service personer med rätt till integration kan ha behov av inom den lagstiftning inom socialvården som enligt lag åligger KST att tillämpa. Som exempel kan nämnas beviljande av utkomststöd och åtgärder inom ramen för barnskydd samt handledning och rådgivning om den service som ligger under KST.

Samtliga kommuner bör tillse att de resurser som krävs för integrationsarbete finns i kommunen. I en del kommuner organiserades integrationsarbetet före KST rent praktiskt så att det handhades av socialväsendet. Särskilt för personalresursernas del ska kommunen fästa uppmärksamhet vid att kommunen har resurser att sköta uppgifter enligt integrationslagen oberoende av att ansvaret för socialvården övergått till KST.

Kommunen behöver fortsättningsvis få information om en invandrare som annat än tillfälligt får utkomststöd för att kommunen ska kunna göra en inledande kartläggning som ligger till grund för integrationsplanen för invandraren och handledningen till tjänster. Om invandrarens servicebehov förutsätter samordning av tjänster (ÅFS 2012:74 25 §) ligger det i invandrarens intresse att tjänsterna utarbetas genom sektorsövergripande samarbete. Ålands landskapsregering vill betona att en invandrare själv kan be kommunen om en

¹ Tillämpningsanvisning till landskapslagen om främjande av integration (ÅFS 2012/74).

<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/tillampningsanvisning-integrationslagen.pdf>

inledande kartläggning. Den inledande kartläggningen kan i sin tur tydliggöra om en integrationsplan ska upprättas för personen. Påbörjandet av uppgörandet av integrationsplanen ska senast inom två veckor från det att den inledande kartläggningen är klar. Rätten till integrationsplan innebär rätt att diskutera med en tjänsteman på Ams eller kommunen om i vilka integrationsfrämjande åtgärder invandraren kan delta och hur integrationen i övrigt kan främjas och stödjas. Invandrarens egna önskemål ska beaktas vid utarbetningen av integrationsplanen. Dessutom ska den plan som kommunen gör upp vid behov samordnas med andra kommunala planer som görs upp för invandraren. Integrationsplanen utarbetas och genomförs vid behov som ett sektorsövergripande samarbete för att anpassa åtgärderna och servicebehoven som ingår i planen till varandra. Det sektorsövergripande samarbetet på lokal nivå regleras i 25 §. Planen ska inte uppgöras för längre perioder än det faktiska behovet. Den första integrationsplanen ska göras upp senast inom tre år från det att det första uppehållstillståndet eller uppehållskortet beviljades eller uppehållsrätten registrerades. Exempelvis kan en invandrarens make eller maka, som står helt utanför arbetslivet och arbetsmarknaden utan något som helst stöd från samhället för sitt uppehälle, i vissa fall anses behöva en integrationsplan om åtgärder och stödformer som främjar integrationen.² Den första integrationsplanen uppgörs för högst ett år. Fem år är den längsta tid en integrationsplan kan gälla.

Främjande av integration är fortsättningsvis en uppgift flera myndigheter ansvarar för. På det sätt som beskrivs ovan främjas integration av tjänster från kommunerna, AMS och KST samt särskilda tjänster som enligt integrationslagen riktas till invandrare, såsom inledande kartläggning, integrationsplan och integrationsutbildning. Landskapsregeringen uppmanar kommunerna och KST att anta ett gränsdragningsdokument gällande integration och flyktingmottagande. Detta för att underlätta det sektors- och myndighetsövergripande samarbete man enligt lag är skyldig till.

Det är kommunens fullmäktige som fattar beslut om mottagande av kvotflyktingar. Den centrala aktören vid mottagandet av kvotflyktingar är kommunen. Beträffande flyktingmottagande ska kommunen avtala med närings-, trafik- och miljöcentralen (NTM-centralen) om anvisandet av invandraren till en kommun samt sköta åtgärder i samband med detta.

Kommunen ersätts för de kostnader som orsakats av de personer som avses i lagen om främjande av integration (FFS 1386/2010) 2 § 2 och 3 mom.³ förutsatt att kommunen har

² Tillämpningsanvisning till landskapslagen om främjande av integration (ÅFS 2012/74).

<https://www.regeringen.ax/sites/default/files/attachments/page/tillampningsanvisning-integrationslagen.pdf>

³ Lag om främjande av integration (FFS 1386/2010): 2) efter att ha ansökt om internationellt skydd har beviljats uppehållstillstånd enligt 51, 52 eller 89 § i utlänningslagen, 3) på grundval av 93 § i utlänningslagen har tagits till Finland på särskilda humanitära grunder eller för uppfyllande av internationella förpliktelser

gjort upp ett program för integrationsfrämjande i kommunen och ingått avtal med Egentliga Finlands NTM-central. Kostnaderna ersätts enligt en kalkylmässig grund eller enligt de faktiska kostnaderna. Kommunen ersätts för bland annat inledande kartläggning, integrationsstöd, utkomststöd, tolkning, återflyttning och specialkostnader. Kommunen ska ansöka om ersättning genom en ansökan hos NTM-centralen inom två år. KST och ÅHS har rätt att söka ersättning för specialkostnader, förutsatt att kommunen har ett giltigt program för integrationsfrämjande samt avtal med NTM-centralen.

En person med tillfälligt skydd som har bott i Finland i minst ett år, och som avser att stanna i Finland permanent, kan, om hen så önskar, ansöka om en bostadskommunsregistrering hos Digital- och befolkningsupplysningsverket. Integrationslagen i Finland har ändrats på så sätt att den som får tillfälligt skydd omfattas av tillämpningsområdet för integrationslagens kapitel om anvisande till kommuner och ersättning, om personens förutsättningar för att få hemort är uppfyllda och hemort registrerats. Lagen träder i kraft 1.3.2023.

Definitioner⁴

Asyl, uppehållstillstånd som beviljas flyktingar vid asylförfarande

Flykting, en utlänning som uppfyller villkoren enligt artikel 1 i flyktingkonventionen

*Invandrare*⁵, en person som har flyttat till Åland och vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse.

Tredjelandsmedborgare, personer som inte är unionsmedborgare eller därmed jämförbara personer utan medborgare i något annat land

Unionsmedborgare, medborgare i Europeiska unionens (EU) medlemsstater samt medborgare i Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz

Uppehållstillstånd, ett tillstånd för en utlänning att i något annat syfte än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse upprepade gånger resa in och vistas i landet

Utlänning, var och en som inte är finsk medborgare

Minister

Annika Hambrudd

Information officer

Dan Sundqvist

⁴ Definitioner enligt Utlänningslagen (FFS 304/2004)

⁵ Förkortad definition enligt Tillämpningsanvisning till landskapslagen om främjande av integration (ÅFS 2012/74).
